

Argumenten voor een digitale euro: hoofddoelen en ontwerp

Digitale en mobiele technologieën worden op grote schaal gebruikt en ook retailbetalingen ondergaan daarmee momenteel een ingrijpende verandering. Nu digitaal betalen steeds gewoner wordt, is het cruciaal dat mensen toegang houden tot centralebankgeld, dat het fundament vormt onder onze gemeenschappelijke munt, de euro. Dat is ook van belang om de efficiëntie van het betalingsverkeer te waarborgen en om de strategische autonomie van het eurogebied te versterken.

Overheidsgeld moet het monetaire anker van het betalingssysteem blijven

Het enige centralebankgeld waarover het publiek momenteel kan beschikken zijn bankbiljetten. In een digitale wereld kan het centralebankgeld dus sterk aan belang inboeten.

De digitale euro zou een elektronisch betaalmiddel zijn dat door de centrale bank wordt uitgegeven en waar iedereen in het eurogebied toegang toe heeft. Het zou contant geld aanvullen, niet vervangen.

Het centralebankgeld kan daarmee zijn rol als stabiliserende factor in het betalingssysteem blijven spelen.

Uit jarenlange ervaring blijkt dat een hybride model voor het betalingsverkeer maatschappelijk goed werkt: de centrale bank levert de monetaire basis in de vorm van deposito's van banken bij de centrale bank en contanten voor de burgers, terwijl de private sector op basis van commerciëlebankgeld (zoals deposito's) klanten allerlei betaalmiddelen biedt (denk aan creditcards).

Cruciaal bij dit hybride model is dat de burgers op elk moment privaat geld (van commerciële banken) een-op-een kunnen inwisselen voor publiek geld (van de centrale bank) en met dat centralebankgeld kunnen betalen. Door deze omwisselingsgarantie krijgt en houdt de maatschappij vertrouwen in zowel privaat als publiek geld en blijft de functie van de munt als rekeneenheid behouden. Publiek geld, dat de financiële stabiliteit en het vertrouwen in de munt beschermt, dient dus als ankerpunt binnen een goed functionerend betalingssysteem.

De beschikbaarheid en het gemak van publiek geld waarmee we overal in het eurogebied aankopen kunnen doen, vergroot de efficiëntie van het gehele betalingssysteem. Dit verkleint het risico van marktmisbruik dat zich kan voordoen in een markt met slechts één of enkele private aanbieders.

Er wordt steeds minder contant geld gebruikt ...

Het robuust en efficiënt gebleken hybride model wordt echter op de proef gesteld nu steeds meer betalingen digitaal verlopen.

Het Eurosysteem blijft bankbiljetten aanbieden en het gebruik daarvan ondersteunen zolang daar vraag naar is. Dat neemt niet weg dat er steeds minder met contant geld wordt betaald. Bij e-commerce is dat sowieso niet mogelijk en ook veel fysieke winkels geven de voorkeur aan digitale betalingen. Het gebruik van online en contactloos betalen is tijdens de pandemie sterk gegroeid. Als deze tendens aanhoudt, kunnen contanten op den duur hun centrale rol in het betalingsverkeer kwijtraken.

Momenteel beschermt de brede beschikbaarheid en acceptatie van contant geld de strategische autonomie van het Europese betalingsverkeer en de monetaire soevereiniteit. Contant geld blijft een mogelijke noodoplossing mochten er geopolitieke spanningen ontstaan of sancties tegen Europa worden ingesteld, maar dit komt onder druk te staan omdat dit kan niet worden gebruikt in een digitale context. Daarbij worden de meeste elektronische betaalvormen momenteel worden aangeboden door bedrijven die hun hoofdkantoor buiten de Europese Unie hebben.

... en de digitalisering zorgt voor ingrijpende veranderingen

Omdat er geen digitaal publiek geld bestaat dat als basis voor digitale innovatie kan dienen, veroorzaken recente ontwikkelingen verwarring over wat nu wel en geen digitaal geld is. Neem bijvoorbeeld crypto's. Die kunnen niet een-op-een worden omgewisseld voor centralebankgeld, zijn een inefficiënt betaalmiddel (niet-gedekte crypto's) en zijn gevoelig voor paniekhandel (stablecoins). Dit alles stelt het financiële stelsel bloot aan instabiliteit.

Daar komt bij dat grote techbedrijven hun enorme klantenbestanden zouden kunnen gebruiken om op wereldschaal stablecoins te introduceren, die snel zouden kunnen groeien. Dat vergroot het risico dat het betalingsverkeer in Europa gedomineerd gaat worden door niet-Europese oplossingen en technologieën.

Zonder een digitale euro zou de internationale rol van de euro kunnen worden ondermijnd doordat centrale banken in grote economieën nieuwe digitale munten uitgeven die ook buiten hun landsgrenzen worden gebruikt. Digitaal centralebankgeld biedt namelijk voordelen qua efficiëntie, schaalbaarheid, liquiditeit en veiligheid en zou gebruikt kunnen worden om grensoverschrijdende betalingen te faciliteren. Dat betekent dat digitaal centralebankgeld de aantrekkelijkheid van een munt en het internationale gebruik ervan kan vergroten.

Een digitale euro zal een publiek goed zijn en innovatie bevorderen

Een door het Eurosysteem uitgegeven digitale euro zou een monetair anker voor het digitale tijdperk en een publiek goed zijn. Zo'n digitale euro kan niet alleen innovatie bevorderen maar ook de efficiëntie van het betalingsverkeer en van de economie van de EU in het algemeen vergroten. Hij past bovendien binnen de huidige digitale transitie door synergie met de private sector mogelijk te maken. Door bijvoorbeeld intermediairs de mogelijkheid te geven om op basis van een digitale euro innovatieve diensten aan te bieden kunnen nieuwe betaalvormen snel worden opgeschaald naar het hele eurogebied en kunnen kleinere bedrijven technologisch geavanceerde diensten aanbieden tegen concurrerende prijzen.

Het ontwerp: zo zou de digitale euro kunnen werken

Een digitale euro kan alleen een succes worden als de Europeanen hem in hun dagelijks leven gebruiken. Het ontwerp van de digitale munt is dan ook extreem belangrijk en moet voordelen bieden die bestaande betaalmiddelen niet hebben.

Het duurt nog even voordat wordt besloten hoe de digitale euro er precies uit gaat zien, maar bepaalde randvoorwaarden worden al duidelijk:

- om geaccepteerd te worden, moet de digitale euro de gebruiker voordelen bieden. Uit onderzoek blijkt dat consumenten vooral hechten aan brede acceptatie, gebruiksgemak, lage kosten, snelheid, veiligheid en consumentenbescherming, terwijl retailers lage kosten, gebruiksgemak en integratie in bestaande systemen belangrijk vinden;
- de privacybescherming moet aan de hoogste normen voldoen en gebruikers moeten kunnen kiezen hoeveel informatie ze willen delen, zij het altijd binnen de kaders van het toepasselijk recht;
- Breed gebruik van digitaal centralebankgeld moet ook ten goede komen aan die delen van de bevolking die tot nu toe geen of onvoldoende toegang tot financiële betaaldiensten hebben, wat de financiële inclusie vergroot.

Er kleven echter risico's aan een overmatig gebruik van de digitale euro voor beleggingsdoeleinden, buiten het beoogde gebruik als betaalmiddel. Er moeten waarborgen komen om te voorkomen dat er te veel banktegoeden naar de centrale bank weglekken, wat de efficiënte bancaire kredietverlening aan bedrijven en consumenten kan verstoren of het bankstelsel in tijden van financiële stress kan ontwrichten. Ook al zal de acceptatie van de digitale euro een geleidelijk proces zijn, toch moeten dergelijke waarborgen van het begin af aan worden ingebouwd.

Het is de verantwoordelijkheid van de publieke sector, en met name van de centrale banken, om in het belang van de burgers de integriteit van het monetaire stelsel en het betalingssysteem te bewaren. Een digitale euro, mits zorgvuldig ontworpen en ingevoerd, kan daarbij een doorslaggevende en gunstige rol spelen en fungeren als een echt publiek goed waarvan de economie en de gehele maatschappij profiteren.